

Förstudie

Namn på förstudie: Ett arkiv för framtiden

Författare: Lena Guthe

Datum: Februari 2020, red oktober 2020

Version: 1

Sida: 1 (13)

Förstudie: Ett arkiv för framtiden

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
2	Nulägesanalys	3
	2.1 Intressenter	5
3	Önskat nyläge	5
4	Konsekvensanalys	6
	4.1 Övergripande risker	6
5	Omvärldsbevakning	6
	5.1 Internt.....	6
	5.2 Externt	7
6	Nollägesmätning	8
7	Alternativa lösningsförslag	8
8	Rekommenderad lösning	9
	8.1 Projektets övergripande mål.....	10
	8.2 Övergripande risker	10
	8.3 Intressenter	10
	8.4 Nyttokalkyl	10
	8.4.1 Förväntade nyttor.....	10
	8.4.2 Kostnader	11
	8.5 Investeringsansökan.....	11
	8.6 IT-behov.....	11
	8.7 Upphandling.....	12
	8.8 Projektupplägg.....	11
	8.8.1 Avgränsningar.....	12
	8.8.2 Beröringspunkter och beroenden	12
	8.8.3 Resursbehov.....	12
	8.8.4 Förslag till projektorganisation	12
	8.8.5 Interna mottagare	13
9	Övrigt	13
10	Bilagor	13

1 Bakgrund

Inför hösten 2019 uttalade den politiska majoriteten "Tillsammans för Tyresö" ambitionen att synliggöra Tyresö kulturhistoria. De vill "satsa på att digitalisera de fotografier som Peter Myhr testamenterade till Tyresö kommun och samtidigt se vilket komplement Tyresö hembygdsförenings arkiv kan bidra med."

De vill ha utrett:

1. "En beskrivning av hur förvaltningen ska hantera alla dessa bilder och papper som digitaliseras och kategoriseras, d v s skapa arkivet."
2. "hur ska arkivet tillgängliggöras för Tyresös medborgare"
3. "en uppskattning av hur stora investeringskostnader är för skapandet av detta arkiv och hur stora är de framtida driftskostnader för att tillgängliggöra arkivet".

2 Nulägesanalys

Allmänhetens intresse för Tyresö historia växer ständigt. Såväl gamla som nya Tyresöbor förväntar sig att Tyresö kommun ska kunna tillhandahålla kunskap om kommunens historia. Det gör även kommunens förvaltningar, som regelbundet vänder sig till kulturenheten.

Men: Tyresö kommun har *ingen gemensam kunskapsbank* eller plan för hur kommunen vill förvalta sin historia. Så: var finns kunskapen?

- a. Tyresö kommuns** arkiv är ett myndighetsarkiv som är lagstadgat. De flesta handlingar är från kommunstyrelsen, skolarkiven samt nämndprotokoll från olika förvaltningar och levereras enligt en dokumenthanteringsplan. Dokument hanteras enligt arkivlagen av en kommunarkivarie¹. De äldsta handlingarna på Tyresö kommunarkiv är från 1800-talet. Inga *enskilda arkiv* eller samlingar från privatpersoner eller föreningar tas emot. Dock finns material från enstaka föreningar som har "råkat" hamna här. Inget systematiskt kunskapssamlade görs, inte heller något utåtriktat arbete där arkivet visar medborgarna vad som finns i arkivet. För kommunstyrelseförvaltningen arbetar ytterligare en arkivarie som även hanterar Miljö- och stadsbyggnadskontorets material, som förstås är viktiga dokument om den byggda miljön.
- b. på enheten för kultur, friluft och föreningsstöd** finns en kultursekreterare² som har en del i sin tjänst att vara kontaktperson i lokalhistoriska frågor och har överblick över var kunskapen finns och viss sakkunskap. Enheten har sedan många år förvarat arkivmaterial (foton, kassetband, skrivna dokument m m) ärvt från en tidigare organisationsform. Materialet är framförallt från 1960-talet och framåt. En del av detta material är fotografen Peter Myhrs bilder. Materialet har inte varit tillgängligt för allmänheten. Materialet har helt skyndsamt under hösten 2019 lämnats till kommunarkivet eftersom det plötsligt blev en vattenläcka i källaren där materialet förvarades.
- c. hos hembygdsforskare**³ som av olika anledningar forskat om Tyresö och som förvarar ett ganska stort material hemma i vanliga bostadsrum och källare.
- d. Föreningarna** har sitt eget material, ofta hemma hos någon privatperson
- e. Tyresö hembygdsförening** värnar om den lokala historien på flera sätt men även i hembygdsföreningen är mycket kunskap kopplat till ett fåtal personer som håller på att uppnå en mycket aktningvärd ålder. Hembygdsföreningens arkiv består av ett antal

¹ Kommunarkivarie Maria Bring

² Kultursekreterare Lena Guthe

³ Eric Magnusson, Göran Magnusson, Harald Berg, Bo och Anita Stjernström, bara för att nämna några.

arkivskåp och handlingar; bilder, gårdshandlingar från Tyresö gård med mera, som förvaras i en vanlig bostadskällare och därmed stor risk för skada. Föreningen har aktivt arbetat med insamling och dokumentation efter förmåga.

- f. **hos privatpersoner** med lång historia i kommunen. De publicerar såväl bilder som information i sociala medier genom informella grupper⁴.

Kunskapen om Tyresös historia är alltså mycket splittrad och svårtillgänglig och det finns goda skäl att dra upp riktlinjer för hur kunskapen om kulturarvet ska förvaltas, förmedlas och tillgängliggöras, såväl *kortsiktigt* som *långsiktigt*.

Styrdokument

Arkivområdet sorterar under Kulturdepartementet. Ett av de fem nationella kulturpolitiska målen formulerar att kulturpolitiken skall "främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas".

"Till kulturpolitikens kärnuppgifter hör att främja ett levande kulturarv som är angeläget för medborgarna i dag och bevaras för kommande generationer. Det gäller både det kulturella arv som överlämnats från tidigare generationer och det som formas i dagens samhälle. Det kan röra sig om allt från fysiska miljöer, kulturminnen och arkiv- och föremålssamlingar till berättelser, traditioner, föreställningar och konstnärliga uttryck."

Ur Tid för kultur, prop 2009/10:3

Arkivlagen antogs 1990 och är en gemensam lag för stat och kommun, grundad på offentlighetsprincipen och tryckfrihetsförordningen. Den slår fast att:

Myndigheternas arkiv ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

1. rätten att ta del av allmänna handlingar,
2. behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
3. forskningens behov.

Beträffande forskningens behov förklaras att: "behovet av källmaterial är inte begränsat till att tillgodose enbart den vetenskapliga forskningen utan omfattar all typ av forskning som t.ex. lokalhistorisk forskning, släktforskning och i övrigt medborgarnas möjligheter till livslångt lärande. I arkivlagen framhålls att arkiven är en del av vårt nationella kulturarv".

Ur Riksarkivet och SKL, Vem bestämmer om arkiv i kommunen? Råd om styrning av den kommunala arkivverksamheten.

I reglementet för kultur- och fritidsnämnden i Tyresö kommun står att nämnden särskilt ska svara för att "främja forskning och dokumentation av kommunens historia och utveckling"

2018/KS 0287 003

I såväl nämndplanen för kultur- och fritidsnämnden som i Tyresös vision betonas ledorden hållbarhet, trygghet, service, tillgänglighet och delaktighet. En utveckling av arkivfrågan ligger helt i linje med Tyresö kommuns mål och nämndens strategiska mål.

Vision för Tyresö och Nämndplan 2020, Kultur- och fritidsnämnden

2012 föreslog dåvarande biblioteks- och kulturchef i en tjänsteskrivelse att kulturenheten "tar i mycket begränsad utsträckning emot sorterat lokalhistoriskt material från enskilda fotografer eller hembygdsvetenskapsforskare som producerat eller samlat material som speglar Tyresö" och att avtal mellan parterna i så fall ska upprättas. Något beslut går ej att finna.

⁴ Vi som är uppväxta i Tyresö, med flera

Intressenter

Vem bryr sig egentligen om arkiv? Svaret är: forskare, skolor, företag, hembygdsföreningen, andra föreningar, privata arkivbildare men också kommunala förvaltningar såsom miljö- och stadsbyggnadskontoret och kommunarkivet. Sist men inte minst: medborgare i Tyresö som har rätt till sin kommuns historia. Och många av dem tror och tar för givet att kommunen tar detta ansvar.

3 Önskat nyläge

Det övergripande målet är alltså att synliggöra Tyresös historia och göra den tillgänglig för medborgarna. Då behövs en plan för förvaltning, förmedling och dokumentation av historien. Om inte historien förvaltas finns inget att synliggöra...! Arkiven är samhällets minne.

Förvalta Tyresös historia

Tyresö kommuns ansvar är att förvalta den kunskap som produceras i olika syften. Kommunarkivet kan ta emot material som är av kulturhistoriskt intresse, även från enskilda och föreningar. En utbildad arkivarie är en person som kan bedöma vilket material som bör tas emot och inte. Det går också att ställa krav på hur material får lämnas.

En kommun som förvaltar sin historia kan alltid hitta den kunskap som behövs för att ta välgrundade beslut och bygga kunskap om den egna historien, oberoende av om en tjänsteman slutar sitt arbete eller att personer dör.

Förmedla

Tillgängliggörandet av materialet är nästa steg. Då behöver det finnas material som går att nå, för vemsomhelst. Det kan vara via en sökmöjlighet på nätet, men även möjlighet att kunna göra fysiska besök i en lokal dit allmänhet och forskare är välkomna.

Digitalisering av materialet låter medborgarna på ett enkelt sätt ta del av sin historia. Aktiva insatser för att presentera kunskapen kan göras, antingen i digitala former såsom sociala medier eller i fysisk form såsom utställningar m m. Detta skapar dialog med medborgarna.

Skolorna kommer att enkelt kunna söka kunskap om historien. Elever med god förankring i sin kommun och förståelse för sina rötter skapar trygghet och god hälsa. Det goda exemplet att nämna här är Stockholmskällan, en samlingsplats för kunskapande om Stockholm. De startade med att fråga skolorna vad slags kunskap de ville hitta..! Gå in på:

<https://stockholmskallan.stockholm.se/>

Dokumentera

Allmänna handlingar som diarieförs hos kommunen tas ju om hand enligt rutiner, men det kan finnas ytterligare material som kan belysa historien och ha allmänt intresse.

Det går att ta hjälp av privatpersoner och föreningar; fotoklubben, Tyresö hembygdsförening. Enskilda fotografer, t ex Lars Ternblad, kan lämna bilder eller bildsamlingar som fyller ett stort behov för att visa kommunens utveckling. Tyresö kommun behöver säkerställa att vi får hand om dem – de innehåller en stor del av kommunens nutidshistoria! Om medborgare vet att arkivet tar emot, så kommer material att komma in. Upprop kring olika bildkategorier kan göras, till exempel: torp, fordon, vägar eller vad som helst.

I alla ovanstående led är det viktigt att förstå att ett arkiv ständigt förändras allteftersom nytt material kommer in, det vill säga ny kunskap. Det innebär att arkivet behöver handhas av arkivutbildad personal som dels kan bedöma och hantera inkommande material (även gallra), dels lotsa den som vill söka kunskap. På vissa arkiv har men även utåtriktad verksamhet vilket är enormt populärt hos medborgarna.

4 Konsekvensanalys

I dagsläget är det helt slumpartat vilket material som råkar bevaras för eftervärlden. I själva verket försvinner hela tiden material som finns i privata händer i samband med gamla tyresöbors bortgång eller flytt, om inte Tyresö hembygdsförening tar hand om det. Hembygdsföreningens material kan dock försvinna med nästa vattenläcka. Även forskare med många års forskningsmaterial från ett stort antal arkiv och källor med kunskap om Tyresö historia, finns idag i privata händer. Och kom ihåg, att barn och familj oftast inte har lust eller möjlighet att spara materialet.

4.1 Övergripande risker

Vid införande av en strategi för att tillvarata kulturarvet kan det inledningsvis leda till

- Initialkostnader för nya arkivlokaler som behövs för att kunna rymma mer material
- att mycket material lämnas och att det inte finns tillräckliga resurser att ta tillvara på det omgående.
- Kostnad för mer personalresurser som annars får svårt att möta det stora intresse som denna fråga har.

Att **avstå** från att införa en strategi har också risker:

- Viktig information om historien - bilder och filmer från platser och på människor som inte längre finns - raderas eller kastas.
- Den snabba omsättningen av kommunala tjänstemän leder till att ingen längre vet något om kommunen mer än det som ligger precis under näsan. Det kan leda till dåligt grundade beslut.
- Badwill från medborgarna som förväntar sig att denna fråga omfattas av det kommunala ansvaret

5 Omvärldsbevakning

5.1 Internt

Tyresö kommunarkiv är slutarkiv för kommunens nämnders handlingar. När verksamheterna överlämnat sina arkiv till kommunarkivet övergår ansvaret till kommunarkivet beträffande utlämnande, arkivvård och eventuella sekretessprövningar. Handlingar ska överlämnas till kommunarkivet med en viss regelbundenhet enligt anvisningar i dokumenthanteringsplanen.

En väsentlig del av kommunens arkiv består av kärnverksamheternas handlingar: personakter, elevhälsojournaler, bygglovsakter och miljöärenden. Många handlingar från kommunens verksamhet gallras också efter ett bestämt antal år, enligt dokumenthanteringsplanerna.

Tyresö kommun har en kommunarkivarie anställd på heltid. Det finns inga forskarplatser, utan den som vill forska i arkiven får med hjälp av kommunarkivarien ett rum bokat och kan

eventuellt få studera själv. Men: vill du veta något om vem som bodde på de gamla torpen i Tyresö, om fotbollsföreningens historia eller hur de första brandbilarna i Tyresö såg ut, så hittar du inget i Tyresö kommuns arkiv.

Miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen har sedan 2016 haft en egen arkivarie för att hantera bygglovsenhetens avslutade ärenden, men som nu tillhör kommunstyrelseförvaltningen. Den som söker information om en viss fastighet får vända sig till Servicecenter.

5.2 Externt

I Stockholms län, med 26 olika stora kommuner, arbetar kommunarkiven under ganska olikartade förutsättningar. Länet skiljer sig från övriga landet genom att det inte finns någon gemensam regional arkivdepå för enskilda arkiv. Hantering och ansvarstagande av enskilda arkiv varierar, men det är tydligt att de allra flesta kommuner tar ansvar för enskilda arkiv och föreningarnas material på något sätt. Flera varianter finns. I Haninge kallar man sig exempelvis för "Haningearkivet" för att signalera att arkivet omfattar allt som rör Haninges historia. I Nacka finns en tvådelad lösning där kommunarkivet finns i kommunhuset medan Nacka lokalhistoriska arkiv har lokaler i Diesilverkstan.

Av länets 26 kommuner är det bara Tyresö som inte har någon lösning alls för detta.

Några goda exempel (*texterna delvis tagna från deras webbplatser*):

Haninge (90 000 invånare)

I Haninge heter det "Haningearkivet" och finns i kommunhuset. Där slutförvaras, vårdas och förtecknas viktiga dokument från Haninge kommun och de tidigare kommunerna Dalarö, Ornö, Utö, Muskö, Västerhaninge och Österhaninge. I arkivet finns ungefär 1,7 hyllkilometer handlingar. Förutom kommunala arkiv finns här även enskilda arkiv med kommunal anknytning. Det är bland annat föreningar, enskilda personer, bolag och organisationer. En del äldre bilder från Haninge finns också i arkivet. De äldsta handlingarna är från 1840-talet, de yngsta är årgamla handlingar från dagens verksamhet. Äldre handlingar från Haningebygden finns bland annat på Stadsarkivet i Stockholm.

Haningearkivet har digitaliserat en del av bildarkivet. På webbplatsen haningebilder.se kan man söka eller bläddra fritt bland de ca 6 000 bilderna. Även: Ett digitalt bygglovsarkiv.

För att ta del av arkivmaterial och fotografier kan du antingen komma till Haningearkivet i kommunhuset, ringa och beställa material eller skicka e-post. Du måste inte boka tid i förväg, men det underlättar att ringa och höra att arkivarien finns på plats

Lidingö (47 000 invånare).

I Lidingö Stadsarkiv förvaras kommunala handlingar från år 1863 och framåt. Tillsyn och rådgivning enligt arkivlagen ingår i uppdraget. Välkommen att ta del av arkivets handlingar som även rymmer enskilda arkiv och en bildbank. Stadsarkivet tar emot och vårdar handlingar från stadens nämnder och bolag samt kulturhistoriskt intressant material från enskilda arkivbildare, som till exempel föreningar. Bygglovsritningar hos miljö- och stadsbyggnadskontoret. Nästan alla handlingar som förvaras i stadsarkivet är tillgängliga för forskning. Det är kostnadsfritt att läsa handlingar på plats.

Sollentuna (72 000 invånare).

Sollentuna kommunarkiv finns till för att värna om vårt gemensamma kulturarv och för att du ska kunna ta del av kommunala beslut och andra handlingar. Fotografier, kartor, brev, protokoll, räkenskaper – allt som kan ha värde för att dokumentera Sollentunas historia sparas. Vi förvarar handlingar från ca 270 olika myndigheter, föreningar och företag som har varit eller är verksamma i kommunen. I kommunarkivet finns också handlingarna från Edsbergs slott samt ett stort bildarkiv om ca 30 000 bilder. Arkivet omfattar idag över 2 kilometer handlingar från tidigt 1500-tal fram till våra dagar.

Forskarplatser finns och ca 20 000 bilder tillgängliga digitalt. Utåtriktade aktiviteter, t ex Arkivens dag m m. Medborgare lämnar in material. Personal: 2 arkivarier heltid och en gratis resurs. En antikvarie finns i kommunen.

Nacka (33 000 invånare).

Nacka har en tvådelad lösning. I kommunarkivets lokaler förvaras handlingar som inte längre används i den löpande verksamheten och som ska bevaras för all framtid.

Lokalhistoriska handlingar finns på Nacka Lokalhistoriska arkiv i Dieselverkstaden: affischer, diabilder, filmer, fotografier, föreningsarkiv, gårdsarkiv, personarkiv, pressklipp. Även Siv och Carl Malmstens arkiv. Bildarkiv med 60 000 bilder, varav ca 7 000 digitala.. Även detta arkiv är finansierat av Nacka kommun. Ytterligare ett kunskapscentrum finns i Nacka med museet HAMN, startat 2014 och som drivs av en stiftelse sedan 2018.

Det finns en intresseorganisation som arbetar för att värna föreningarnas arkiv; Föreningsarkiven i Stockholms län FSL. De har dock inga lokaler att erbjuda, utan kunskap om hur föreningarna kan sköta sina arkiv. De konstaterar att "lokala föreningsars arkiv förvaras i respektive kommunarkiv i de flesta kommuner".

När det gäller digitalisering av material ser det ganska olika ut. De stora nationella satsningar på kulturarvsmaterial som har gjorts under de senaste 10 åren har delvis följts upp i kommunerna, men ingen kommun har allt sitt material digitalt. Medborgare i vårt samhälle idag förväntar sig helt enkelt att kunna finna visst material digitalt, som en självklar service.

I Stockholms läns museums regi har startats en "Kulturmiljöapp", publicerad i sept 2020, under namnet Upptäck historien. Fyra kommuner är pilotkommuner. De arbetar tematiskt och börjar med kunskapande på tema "Längs spåret". Tanken är att fler kommuner ska ansluta.

6 Nollägesmätning

Frågan om att skapa ett arkiv som tar hand om lokalhistorisk kunskap har varit aktuell och efterfrågad av kommuninvånarna under mer än 30 år. De arkivalier som har råkat hamna hos kulturenheten har inte varit förtecknade eller tillgängliga för allmänheten.

Just på grund av en vattenläcka (den 14 september 2019) har akuta åtgärder behövt göras för att frigöra utrymme i en källare. Det klokaste beslutet var att transportera det material som har förvaltats av Kulturenheten till kommunarkivet för att kunna tas om hand på ett professionellt sätt.

1998 fanns planer på ett kulturarvsarkiv efter en motion från framlidne Sven Lionell (S). Det är oklart hur långt planerna kom. Senast 2007 gjordes en utredning om ett kulturarvsarkiv i Tyresö av Utvecklingsförvaltningen på uppdrag av förvaltningschef och kulturchef. Frågan bordlades av kommunstyrelsen i början av 2008.

Om någon nu undrar vem Sven Lionell var, hade det funnits enormt mycket material att finna i ett kulturarvsarkiv...!

7 Alternativa lösningsförslag

Som nämnts finns det två huvudspår i länets kommuner:

1. Ett kommunarkiv och ett lokalhistoriskt arkiv **separat**.

Fördelar: kommunarkivet finns redan med dokumenthanteringsplaner och rutiner.

Nackdelar: eftersom arkivlagen ändå framhåller att "forskningens behov" ska tillgodoses reser sig dock en del praktiska frågor. Redan idag har material från förvaltningar och enstaka föreningar "hamnat" hos kommunarkivet och är registrerat, liksom materialet som lämnades in från Kulturenheten. Det blir oklart för användarna vad som är vad och var material går att finna. Det går inte att säga att somligt material tillhör ett "Kulturarkiv" och somligt ett "Kommunarkiv". I verkligheten finns ingen självklar gräns, eftersom allt material som sparas utgör vår historia.

Dessutom kommer separata arkiv kommer att kräva separata resurser i form av lokaler och personal, med mera.

2. **Ett kommunarkiv** med övergripande ansvar för att förvalta Tyresö historia.

Fördelar: För alla intressenter blir det tydligare vart man ska vända sig och allt material finns på samma ställe. Lokal- och personalresurser kan utnyttjas effektivt.

Sökandet efter kunskap blir inte personberoende utan professionaliseras.

Med tanke på att i synnerhet samhällsplanerarna regelbundet efterfrågar kunskap om platsers historia, är det viktigt att kunskapen finns tillgänglig inom kommunen. Det finns en - ganska närliggande! - borte gräns för hur länge till ett fåtal ålderstigna medborgare kan svara på denna typ av frågor. Det historiska materialet är alltså en aktiv del av samhällsplaneringen och efterfrågas även stort av allmänheten i många olika sammanhang. Det innebär en effektivisering att ha tydliga vägar till denna kommunala service, vilket ju är i enlighet med de kommunala nämndmålen.

8 Rekommenderad lösning

För ett långsiktigt arbete med hållbara och tidseffektiva metoder rekommenderas lösning nr 2. För att genomföra detta krävs några steg:

- Ett **beslut** om att kommunarkivet blir ett "Tyresöarkiv". Kommunfullmäktige är beslutande för ändring av riktlinjer. Det är viktigt att det skrivs in i arkivets riktlinjer att det är möjligt att ta emot även enskilt material och föreningsmaterial om det bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse. Den som bedömer detta är arkivarien. Materialet kan vara sorterat enligt vissa riktlinjer. Vid mottagande av materialet skrivs ett avtal som säkrar tillgängligheten och användningen. Detta är ett principbeslut som är teknikneutralt.
- Därefter kommer frågan om **tillgängligheten** till materialet. Frågan har en fysisk del (a) och en digital del (b).
 - (a) Lokaler behövs, dels för förvaring av material som kommer in, dels för scanning/digitalisering. Nuvarande kommunarkiv växer snart ur sina lokaler. Lämplig lokal för materialet behövs och i förlängningen även möjlighet att låta allmänheten få tillträde dit under vissa villkor, d v s ett forskarrum. Det är också viktigt att känna till att det material som digitaliseras inte kommer att kastas.
 - (b) Digitalisering av materialet är idag en självklarhet, för snabb tillgång. För att komma igång med detta arbete föreslås start av ett projekt, eller flera. Då behövs inköp av teknik för digitalisering: dels en plattform för datalagring, dels en publiceringyta.
- Anställa en **utbildad arkivarie** till, utöver kommunarkivarien. Arkivariens roll är att bedöma och registrera materialet, lotsa brukare och även genomföra utåtriktat arbete; att publicera material.

Efter ovanstående steg som skulle innebära förändringar av verksamheten, kan arbetet ske i form av projekt. Det kan bli aktuellt att starta **flera projekt**:

8.1 Projektets övergripande mål

Förvaltning, digitalisering och publicering av Tyresö historia som service och kunskapsbyggande hos allmänheten, tjänstemän, förvaltningarna och externa kunder. I takt med att material digitaliseras kan en del offentliggöras direkt via kommunens olika kanaler.

8.2 Övergripande risker

- Att personal som rekryteras inte är tillräckligt utbildade eller tillräckligt noggranna. Därför är till exempel skolungdomar inte aktuella i detta fall.
- Korttidsanställning av personal är kunskapsdränerande.
- Att känsliga bilder tillgängliggörs.

8.3 Intressenter

Alla invånare i Tyresö, nu och i framtiden. Kommunala tjänstemän och kommunens förvaltningar. Tyresö hembygdsförening. Privatpersoner och företag, föreningar som vill berätta sin historia. Inte minst: skolor i Tyresö kommun!

8.4 Nyttokalkyl

8.4.1 Förväntade nyttor

En kommun som stärker sin egen identitet genom att stolt förvalta sin egen historia skapar en självbild och ett starkt varumärke som attraherar människor att flytta hit och gynnar befintliga invånare. Invånare som trivs och upplever god kvalitet i sin kommun är ekonomiskt nyttiga. Idag är tillgången på digitalt material en självklarhet vilket även gäller tillgång till kunskap om historien.

Nytta	Typ av nytta E/K	För vem/vilka	Uppskattad nytta i kronor eller förväntad nytta i kvalitet
tillhandahålla kunskap om Tyresö	E/K	Kommunens förvaltningar, särskilt stadsbyggnadsförv.	Bättre planering och förankring
tillhandahålla kunskap om Tyresö	E/K	Skolor och andra utbildare	Förståelse för den egna kommunen skapar god hälsa
tillhandahålla kunskap om Tyresö	E/K	Privatpersoner, föreningar, företag	Förståelse, trivsel, integration
god PR för Tyresö kommun, förstärkning av varumärket	E	Länets kommuner	Lockar till inflyttning

Förstudie

Namn på förstudie: Ett arkiv för framtiden

Författare: Lena Guthe

Datum: Februari 2020, red oktober 2020

Version: 1

Sida: 11 (13)

Skapar ny forskning och bygger ny kunskap	K/E	Tyresöbor och externa	Ökad kvalitet, ökar intresse för Tyresö som besöksmål
Ökad service till medborgarna	K	tyresöborna	Ökad kvalitet

8.4.2 Kostnader

Kostnaderna kan delas i två typer. Den ena är löpande verksamhet där kostnaderna framförallt består av lokaler och utbildad, fast anställd arkivpersonal samt abonnemang av en teknikplattform. Den andra typen är tidsbegränsade projektkostnader för att genomföra satsningar på digitalisering och publicering, där arbetet kan ledas av arkivarie men utföras personal med lägre utbildning. En minimisumma bör dock satsas även på denna verksamhet varje år för att inte arbetet helt ska avstanna. Utåtriktad verksamhet såsom publicering av inkommande material i t ex sociala medier och pedagogiska insatser som vänder sig till medborgarna kräver också framförallt fast anställd, utbildad personal, men kan vara arkivariens uppgift. Kunskapsbyggande är en långsiktig verksamhet, men det är roligt att publicera material allt eftersom.

Kostnader	Typ av kostnad I/E	Uppskattad kostnad i kronor
Ny arkivlokal inkl forskarplatser		224 000 kr
1 utbildad arkivarie (utöver befintlig!), fast anställning		800 000 kr
Teknikplattform för digitalisering		74 000 kr (år 1)
Övrigt material: scanner, ev programvara		28 000 kr
Tillfällig personal: assistenter under 1 år		58 000 kr
Hyllor, möbler, inventarier		55 000 kr

8.5 Investeringsansökan

[Klicka här och skriv]

Behövs investeringsansökan [Ja]	Tillfrågad controller	Datum	Kommentar
Ev för ny lokal och scanner			

8.6 IT-behov

IT-avdelningen är kontaktad. När det gäller de tekniska lösningarna kring dels långsiktig lagring av data/information, dels publicering av densamma finns behov av ytterligare undersökningar i dialog med kommunens IT-avdelning.

Finns IT-behov [Ja/Nej]	Tillfrågad IT-samordnare	Datum	Kommentar
Ja	Auli Metsänsalo	Mars 2020	Dialog förs

8.7 Upphandling

Upphandling av en lösning med teknikplattform och publiceringsyta kan ske först när det finns beslut taget att Tyresö kommun kan ta emot alla typer av material som rör kommunens historia.

Finns Upphandlingsbehov [Ja/Nej]	Tillfrågad upphandlare	Datum	Kommentar
Ja,			Beslut om teknisk plattform krävs

8.8 Projektupplägg

Projektförslag: Ett års satsning på digitalisering av befintligt material, med början i Peter Myhrs 80 pärmar med negativ och fortsättning i det som bedöms ha störst intresse för allmänheten. Denna lösning kräver minst **en utbildad arkivarie** tillsammans med annan personal, exempelvis två-tre assistenter med hög noggrannhet att kunna arbeta med scanning av ett stort antal bilder och registrera dem på rätt sätt under överinseende av arkivarie. Bilderna publiceras efterhand.

8.8.1 Avgränsningar

Förslagsvis börja med ett år för att gripa över ett stort material och synliggöra satsningen.

8.8.2 Beröringspunkter och beroenden

Samarbete med befintlig kommunarkivarie är nödvändig och samverkan med IT-avdelning. Samarbete behöver upprättas med Tyresö hembygdsförening för att förse bilder och dokument med metadata (information och vad t e x bilden föreställer).

8.8.3 Resursbehov

- Kontorslokal för minst 2-3 personer som kan scanna materialet i god ordning.
- Scanner av god kvalitet för bilder och dokument, datorer.
- Personal: assistenter, 2-3 pers, som handleds av nyanställd, utbildad arkivarie med god kunskap även i sociala medier.

Arkivlokalerna

Förvaring av arkivalierna är en egen fråga. Idag har kommunarkivet plats för ca 1200 hyllmeter och kommer att bli för litet inom 2-3 år. Om vi utgår från tanken att kommunarkivet utökas till ett Tyresöarkiv så behövs ca 2500 hyllmeter (enligt Maria Bring, kommunarkivarie). Arkivalier förvaras ju i skjutbara skåp som bygger på höjden. Förutom antalet hyllmeter och kvadratmeter behöver en arkivlokal vara klimatiserad och brandskyddad, bland annat. När det gäller förvaring av olika typer av media, såsom diabilder, filmer och foton, så gäller olika behov. Ytterst få arkiv i Stockholm lever upp till de önskvärda kraven, men en lösning kan vara att digitalisera materialet och därefter skicka det på förvaring på annan plats.

8.8.4 Interna mottagare

Alla verksamheter.

9 Övrigt

Om digitalisering och tillgängliggörande av kulturhistoriskt material

Riksarkivets rekommendationer vid scanning av pappershandlingar:

Kraven på skanningskvalitet är beroende av syftet med skanningen och typ av handlingar, så det kan alltså skilja sig beroende på vad man tänker använda dem till. För bevarandehandlingar bör skanning ske med vissa formatinställningar. Notera att enskilda handlingar (föreningars och företags handlingar) som tillhör enskilda arkiv inte lyder under några särskilda regler. I dessa fall får man helt enkelt bestämma vilken kvalitet man vill ha på den skannade handlingen utifrån hur man ska använda den.

Det finns ett flertal olika teknikplattformar och Riksarkivet kan inte uttala sig om någon specifik sådan.

Digitalt museum

Digitalt Museum är en webbplats för bildpublicering av kulturhistoriska samlingar. Bakom webbplatsen står Kultur IT, som är ett icke vinstdrivande aktiebolag samägt av ett antal museer i Norge och Sverige med syfte att tillgängliggöra. Här finns idag tillgång till 4,5 miljoner objekt – föremål och bilder – från 250 museer och andra kulturinstitutioner.

Via Digitalt Museum får bildarkivet även koppling till Europeana, en databas för det europeiska kulturarvet. Digitalt Museum är ett viktigt steg i riktningen mot att bli en mer digital och tillgänglig kommun. I verktyget finns en interaktiv funktion, där besökaren kan kommentera/komplettera uppgifter om föremålet eller bilden.

Såväl stora museer och institutioner som kommuner och små samlingar är med i Digitalt museum. Värmdö kommun har just flyttat sin stora bildsamling till Digitalt museum. Nordiska museet, som ju har viktiga historiska kontaktytor mot Tyresö, är medlem i Digitalt museum.

10 Bilagor

1. Kostnadskalkyl

På förstudiens framsida finns en bild av Källan, en skulpturgrupp av Håkan Bonds, uppförd 1969 utan lca-entrén. Flyttad till Tyresö stadspark efter några års Törnrosasömn under Centrum då den stod inför skrotning. Foto: Peter Myhr, 1970-tal.

Bilaga 1. Kostnader för kulturhistoriskt material i "Tyresöarkivet"

Årliga kostnader, drift	år 1	år 2	år 3
Avskrivningar, teknik, inventarier	82 500	82 500	82 500
Lokalhyra	224 000	224 000	224 000
Arkivare (tillsvidare)	800 000	800 000	800 000
Extra personal 2 st (visstid 1 år))	1 000 000		
Digal plattform	74 000	54 000	54 000
Övrigt	20 000	20 000	20 000
summa	2 200 500	1 180 500	1 180 500

Investeringar	inköp	avskrivning antal år	Kostnad per år	ränta (1%)	summa
Produktionscanner (1 st)	250 000	10	25 000	2 500	27 500
Inventarier, hyllor, möbler	500 000	10	50 000	5 000	55 000
Totalt					82 500

Arkivet inkl forskarplatser etc			
Tyresöarkivet behöver 2 500 hyllmeter varav 500 hyllmet behövs för det kulturhistoriska arkivet			
500 hyllmeter motsvarar 250 kvm i lokalyta			
Arkivet	antal kvm	kr/kvm	summa
Lokalhyra arkiv	250 kvm	800 kr/kvm*	200 000 kr
Forskarplatser etc	30 kvm		24 000 kr
Totalt			224 000 kr

Personal	
Arkivarie	800 000 kr
Extra 2 personer första året	1 100 000 kr

Digitalt museum (samma som Nordiska museum)	
Licens 4 500kr/mån, en användare	54000
startkostnader	20000
Totalt år 1	74000

*Kommunens interna hyressättning